

Βρυξέλλες, 22.7.2019
COM(2019) 342 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

για την από κοινού επανεξέταση της εφαρμογής της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με την επεξεργασία και τη διαβίβαση δεδομένων χρηματοπιστωτικών μηνυμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για σκοπούς του προγράμματος παρακολούθησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

{SWD(2019) 301 final}

Την 1η Αυγούστου 2010 τέθηκε σε ισχύ η συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με την επεξεργασία και τη διαβίβαση δεδομένων χρηματοπιστωτικών μηνυμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για σκοπούς του προγράμματος παρακολούθησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας («TFTP»)¹.

Διαδικαστικά θέματα

Το άρθρο 13 της συμφωνίας προβλέπει κοινή επανεξέταση, σε τακτά διαστήματα, των διατάξεων περί εγγυήσεων, ελέγχων και αμοιβαιότητας, η οποία διενεργείται από ομάδες επανεξέτασης από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις Ηνωμένες Πολιτείες, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ (στο εξής «το Υπουργείο Οικονομικών») και εκπροσώπων δύο αρχών προστασίας δεδομένων από κράτη μέλη της ΕΕ· στις ομάδες ενδέχεται να συμμετέχουν και εμπειρογνώμονες σε θέματα ασφάλειας και προστασίας δεδομένων καθώς και άτομα με δικαστική πείρα.

Η παρούσα έκθεση αφορά την πέμπτη κοινή επανεξέταση της συμφωνίας από την έναρξη ισχύος της και καλύπτει περίοδο τριάντα πέντε μηνών μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 2016 και 30ής Νοεμβρίου 2018. Η πρώτη κοινή επανεξέταση της συμφωνίας, που διενεργήθηκε τον Φεβρουάριο του 2011², κάλυψε την περίοδο των πρώτων έξι μηνών από την έναρξη ισχύος της συμφωνίας (1η Αυγούστου 2010 έως 31η Ιανουαρίου 2011) και η δεύτερη κοινή επανεξέταση, που διενεργήθηκε τον Οκτώβριο του 2012³, κάλυψε την επόμενη περίοδο των είκοσι μηνών (1η Φεβρουαρίου 2011 έως 30ή Σεπτεμβρίου 2012). Η τρίτη κοινή επανεξέταση, που διενεργήθηκε τον Απρίλιο του 2014, κάλυψε περίοδο δεκαεπτά μηνών (1η Οκτωβρίου 2012 έως 28η Φεβρουαρίου 2014)⁴. Η τέταρτη κοινή επανεξέταση, που διενεργήθηκε τον Μάρτιο του 2016, κάλυψε περίοδο είκοσι δύο μηνών (1η Μαρτίου 2014 έως 31η Δεκεμβρίου 2015)⁵. Στις 27 Νοεμβρίου 2013, η Επιτροπή εξέδωσε την ανακοίνωση σχετικά με την κοινή έκθεση της Επιτροπής και του Υπουργείου Οικονομικών όσον αφορά την αξία των δεδομένων που παρέχονται στο πλαίσιο του TFTP σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 6 της συμφωνίας⁶.

Σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 3 της συμφωνίας, για τους σκοπούς της επανεξέτασης, η Ευρωπαϊκή Ένωση εκπροσωπήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι Ηνωμένες Πολιτείες εκπροσωπήθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών. Η ομάδα επανεξέτασης της ΕΕ είχε επικεφαλής ανώτερο υπάλληλο της Επιτροπής και συνολικά αποτελούνταν από δύο μέλη του προσωπικού της Επιτροπής, καθώς και από εκπροσώπους από δύο αρχές προστασίας δεδομένων.

¹ EE L 195 της 27.7.2010, σ. 5.

² SEC(2011) 438 final.

³ SWD(2012) 454 final.

⁴ COM (2014) 513 final και SWD (2014) 264 final της 11.8.2014.

⁵ COM (2017) 31 final και SWD (2017) 17 final της 19.1.2017.

⁶ COM (2013) 843 final της 27.11.2013.

Η πέμπτη κοινή επανεξέταση διενεργήθηκε σε δύο κύρια στάδια: στις 15 Ιανουαρίου 2019 στις εγκαταστάσεις της Ευρωπόλ στη Χάγη και στις 31 Ιανουαρίου και 1η Φεβρουαρίου 2019 στο Υπουργείο Οικονομικών στην Ουάσινγκτον.

Η παρούσα έκθεση βασίζεται στις πληροφορίες που περιέχονται στις γραπτές απαντήσεις που παρασχέθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών στο ερωτηματολόγιο της ΕΕ, το οποίο είχε σταλεί πριν από την επανεξέταση, σε πληροφορίες που προέκυψαν από τις συζητήσεις με το προσωπικό του Υπουργείου Οικονομικών και με μέλη της ομάδας επανεξέτασης των ΗΠΑ, καθώς και σε πληροφορίες που περιέχονται σε άλλα έγγραφα του Υπουργείου Οικονομικών τα οποία είναι διαθέσιμα στο κοινό. Επιπλέον, η έκθεση λαμβάνει υπόψη πληροφορίες που παρασχέθηκαν από το προσωπικό της Ευρωπόλ κατά τη διάρκεια της επανεξέτασης, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών που υποβλήθηκαν από τον υπεύθυνο προστασίας δεδομένων της Ευρωπόλ. Η Επιτροπή, για να συμπληρώσει τις διαθέσιμες πληροφορίες, συναντήθηκε επίσης με τον καθορισμένο πάροχο και έλαβε πληροφορίες από αυτόν, και διοργάνωσε συνεδρίαση στις 3 Απριλίου 2019 για να λάβει τις παρατηρήσεις των κρατών μελών όσον αφορά τις διατάξεις περί αμοιβαιότητας της συμφωνίας.

Συστάσεις και συμπέρασμα

Με βάση τις πληροφορίες και τις εξηγήσεις που ελήφθησαν από το Υπουργείο Οικονομικών, την Ευρωπόλ, τον καθορισμένο πάροχο και τους ανεξάρτητους επόπτες, την εξακρίβωση των σχετικών εγγράφων και ενός τυχαία επιλεγμένου δείγματος των αναζητήσεων επί των δεδομένων που παρέχονται στο πλαίσιο του TFTP, η Επιτροπή είναι ικανοποιημένη από την ορθή εφαρμογή της συμφωνίας και των εγγυήσεων και των ελέγχων της.

Η Ευρωπόλ εκπληρώνει τα καθήκοντα εξακρίβωσης σε πλήρη συμμόρφωση με το άρθρο 4, βάσει λεπτομερών και τακτικά επικαιροποιούμενων δικαιολογητικών εγγράφων που παραλαμβάνονται από το Υπουργείο Οικονομικών. Ο μηχανισμός εποπτείας λειτουργεί ομαλά και εξασφαλίζει ότι η επεξεργασία των δεδομένων είναι σύμφωνη με τους όρους που καθορίζονται στο άρθρο 5. Όλα τα μη εξαχθέντα δεδομένα διαγράφονται το αργότερο πέντε έτη μετά τη λήψη τους, σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 4 της συμφωνίας.

Το TFTP παραμένει σημαντικό εργαλείο παροχής έγκαιρων, ακριβών και αξιόπιστων πληροφοριών σχετικά με δραστηριότητες που σχετίζονται με εικαζόμενες πράξεις σχεδιασμού και χρηματοδότησης τρομοκρατικών ενεργειών. Συμβάλλει στην ταυτοποίηση και τον εντοπισμό των τρομοκρατών και των δικτύων υποστήριξής τους παγκοσμίως. Κατά την τρέχουσα περίοδο επανεξέτασης, η ΕΕ συνέχισε να επωφελείται σημαντικά από το TFTP. Έχει καταστεί ένα όλο και σημαντικότερο εργαλείο με την αύξηση του αριθμού των τρομοκρατικών επιθέσεων από το 2015. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι πληροφορίες που παρασχέθηκαν βάσει της συμφωνίας υπήρξαν καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη προόδου στα πλαίσια συγκεκριμένων ερευνών σχετικά με τρομοκρατικές επιθέσεις στο έδαφος της ΕΕ.

Όσον αφορά τις δυνατότητες περαιτέρω βελτίωσης, η Επιτροπή προτείνει στο Υπουργείο Οικονομικών να εκτιμήσει, στο πλαίσιο της ετήσιας αξιολόγησης των αιτήσεων βάσει του άρθρου 4, το είδος των μηνυμάτων και τις γεωγραφικές περιοχές που ανταποκρίνονται

περισσότερο και λιγότερο σε αναζητήσεις στο πλαίσιο του TFTP. Το αποτέλεσμα της αξιολόγησης αυτής θα πρέπει να συμπεριληφθεί και να ληφθεί υπόψη σε μεταγενέστερες αιτήσεις βάσει του άρθρου 4. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε πιο περιοριστικά διατυπωμένες αιτήσεις, ώστε να ελαχιστοποιείται ο όγκος των δεδομένων που ζητούνται από τον καθορισμένο πάροχο, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2. Επιπλέον, η Επιτροπή προτείνει στο Υπουργείο Οικονομικών να βελτιώσει τους μηχανισμούς που διαθέτει για να εξετάζει την ανάγκη διατήρησης των αποκαλούμενων «εξαχθέντων δεδομένων», ώστε να διασφαλιστεί ότι τα δεδομένα αυτά διατηρούνται μόνο για όσο διάστημα είναι αναγκαίο για τη συγκεκριμένη διερεύνηση ή τη δίωξη για την οποία χρησιμοποιούνται (άρθρο 6 παράγραφος 7). Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή ζητάει επίσης από τα κράτη μέλη να ενημερώνουν την Ευρωπόλ, ως ενιαίο σημείο επαφής (SPoC) για επακόλουθη ενημέρωση του Υπουργείου Οικονομικών, όταν μία υπόθεση έχει περατωθεί, γεγονός που κατ' αρχήν θα πρέπει να οδηγεί στη διαγραφή των εξαχθέντων δεδομένων που σχετίζονται με την εν λόγω υπόθεση. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει επίσης να δίνεται στα εξαχθέντα δεδομένα τα οποία εξετάζονται από τους αναλυτές του Υπουργείου Οικονομικών αλλά τα οποία, λόγω ζητημάτων συνάφειας, δεν διαδίδονται περαιτέρω στο πλαίσιο συγκεκριμένης έρευνας.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν τακτικά τα σχόλιά τους στην Ευρωπόλ, για την κατά περίπτωση περαιτέρω κοινοποίηση πληροφοριών στο Υπουργείο Οικονομικών, σχετικά με την προστιθέμενη αξία των ενδείξεων TFTP που λαμβάνονται από το Υπουργείο Οικονομικών, οι οποίες θα μπορούσαν να βελτιώσουν περαιτέρω την ποιότητα και την ποσότητα των πληροφοριών που ανταλλάσσονται βάσει των άρθρων 9 και 10. Η Επιτροπή εκτιμά τις προσπάθειες της Ευρωπόλ και την ενθαρρύνει να τις συνεχίσει για την ενεργή προώθηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με το TFTP και την υποστήριξη των κρατών μελών που ζητούν τις συμβουλές και την πείρα της στην επεξεργασία στοχευμένων αιτήσεων βάσει του άρθρου 10.

Η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι διαδικασίες διεκπεραίωσης αιτήσεων προσώπων για το κατά πόσον τα δικαιώματά τους όσον αφορά την προστασία των δεδομένων τους έχουν γίνει σεβαστά σύμφωνα με τη συμφωνία φαίνεται να λειτουργούν αποτελεσματικά. Ωστόσο, η Επιτροπή προτείνει στο Υπουργείο Οικονομικών να διασφαλίσει ότι οι εν λόγω εξακριβώσεις καλύπτουν όλα τα σχετικά δικαιώματα που απορρέουν από τη συμφωνία, μεταξύ άλλων, ότι η αναζήτηση δεδομένων πραγματοποιείται μόνον όταν προϋπάρχουσες πληροφορίες ή αποδεικτικά στοιχεία οδηγούν σε βάσιμες υποψίες ότι το υποκείμενο της έρευνας έχει σχέση με την τρομοκρατία ή τη χρηματοδότησή της.

Η Επιτροπή χαιρετίζει τη συνεχιζόμενη διαφάνεια από πλευράς των αρχών των ΗΠΑ κατά την ανταλλαγή πληροφοριών που απεικονίζουν την αξία του TFTP στις διεθνείς προσπάθειες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Οι λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα στοιχεία που παρέχονται στο πλαίσιο του TFTP μπορούν να χρησιμοποιηθούν και πράγματι χρησιμοποιούνται, καθώς και συγκεκριμένες περιπτώσεις που περιλαμβάνονται στην κοινή έκθεση σχετικά με τη χρησιμότητα και στο πλαίσιο της παρούσας επανεξέτασης, εξηγούν με σαφήνεια τη λειτουργία και την προστιθέμενη αξία του TFTP.

Οι αρχές των ΗΠΑ χρησιμοποίησαν εκτεταμένα τη δυνατότητα του άρθρου 9 της συμφωνίας για την παροχή πληροφοριών αυτεπάγγελτα από το TFTP στις αρχές της ΕΕ. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε προδραστικά μια σειρά αιτήσεων σύμφωνα με το άρθρο 10 της συμφωνίας, κατά την υπό εξέταση περίοδο. Το γεγονός αυτό συνέβαλε στην αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με το TFTP μεταξύ των αρχών της ΕΕ, με αποτέλεσμα την αυξημένη χρήση του TFTP από τις εν λόγω αρχές. Οι αρχές της ΕΕ ανέφεραν ότι η διεκπεραίωση των ενδείξεων που παρέχονται σε έντυπη μορφή από το Υπουργείο Οικονομικών θα μπορούσε γίνεται πιο αποτελεσματικά εάν παρέχονταν σε ψηφιακή μορφή. Η Επιτροπή καλεί το Υπουργείο Οικονομικών και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσουν τρόπους για τη διευκόλυνση της διεκπεραίωσης των ενδείξεων, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις ασφάλειας του TFTP.

Είναι ουσιαστικής σημασίας η τακτική επανεξέταση της συμφωνίας για να εξασφαλισθεί η ορθή εφαρμογή της, να οικοδομηθεί σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, καθώς και να παρασχεθούν διαβεβαιώσεις στους ενδιαφερόμενους φορείς σχετικά με τη χρησιμότητα του TFTP ως εργαλείου. Η Επιτροπή και το Υπουργείο Οικονομικών συμφώνησαν να διενεργηθεί η επόμενη κοινή επανεξέταση, σύμφωνα με το άρθρο 13 της συμφωνίας, στις αρχές του 2021.

Η λειτουργία της συμφωνίας, η διαδικασία κοινής επανεξέτασης, το αποτέλεσμα και οι συστάσεις της περιγράφονται λεπτομερώς στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που επισυνάπτεται στην παρούσα έκθεση.